

pensionskassan, såsom för fullmakt och omkostnad för uniform.

Då det öfverhufvud utom ordningen för en sund statshushållning, att under årets lopp belasta utgiftsbudgeten med nya stående anslag utöfver de tillgångar, statsförslaget för året utvisade, kunde Senatorn icke heller biträda det väckta förslaget, att öfverlemna afgörandet öfver ytterligare anslag åt en pröfning af tillgångarne under årets lopp. Det vore nemligen görligt, att så förfara med afseende å extarordinära utgifter för en gång, för hvilkas betäckande ett möjligt öfverskott i inkomst utöfver det i statsförslaget upptagna belopp, måste påräknas, och hvartill äfven tillgångarne kunde vid tredje kvartalets, icke tidigare, slut någotsånär beräknas. Men för bestridandet af en stadigvarande utgift erfordrades äfven en fortfarande och säker inkomst, och dennas belopp kunde endast vid statsförslagens uppgörande med någon sannolikhet uppskattas. Senato»rn åberopade i detta hörande sina meddelade uppgifter angående de extraordinära utgifterna för året, för hvilkas betäckande måste tillgripas den ringa besparing, som från förflutna år förefinnes, såsom redan skett vid utbetalningen af den Hypoteksfören(ingen) Nådigst tillagda subvention – en åtgärd, hvilken Senato»rn väl ansåg vara af det allmänna bästa påkallad, medan det likväl vore att beklaga, att statsverkets ringa reservfond derigenom förminskades vid en tidpunkt, då man icke ännu kunde ||ens med någon sannolikhet beräkna,|| hvilka utgifter årets ||af en sen och otillräcklig rågsådd hotade|| vext i sammanhang med de föregaende årens klena skördar kunde göra nödvändiga.

419 ARTIKEL OM SPANNMÅLSHANDEL OCH UNDSÄTTNINGSÅTGÄRDER

30 HUB, JVS handskriftssamling

På senaste tid hafva tidningarne mycket sysselsatt sig med frågan om spannmålshandel och undsättningsåtgärder. Vid denna diskussion har man att beklaga, att personer, som känna förhållandena i de nödlidande delarne af landet, i den icke deltaga – och att de, som föra densamma, icke ens tagit kännedom ||om guvernörernas årsvextberättelser och|| om de officiala meddelandena angående undsättningsåtgärderna, än mindre sökt förskaffa sig nödiga upplysningar i öfrigt.

Följden här af är, att allmänna omdömet måste förvillas både angående beskaffenheten och graden af den nöd, hvarom fråga är, och angående utvägarna att hjälpa densamma.

Den minsta uppmärksamhet på nyss åberopade meddelanden utvisar t. ex., att undsättningsåtgärderna, hvad den besutna allmogen angår alltsedan våren 1863 nästan uteslutande afsett dess förseende med utsäde medan endast undantagsvis och för några få församlingar lån af spannmål eller mjöl till brödföda utgifvits till ett jemförelsevis ringa belopp.

Det är deremot den lösa befolkningen, som blifvit understödd genom allmänna arbeten och delvis genom lån till undsättningskomiteerna, då den besutna delen förklarar sig oförmögen att förse densamma med arbete. Om äfven de fattigaste bland de besutna begagnat tillfället att vid de allmänna arbetena förtjena sitt uppehälle, har sådant icke kunnat dem för förmenas. Ock då bland de få dylika arbeten, som kunna företagas, väganläggningar utgjort en hufvudsaklig del, så måste för dem äfven de besutnas medverkan påräknas, emedan endast dessa

kunna ställa drägter till den nödiga grusaflöpnigen m. m.

Vid den totala missvexten 1862 var förhållandet ett annat. Då kom det till en början endast derpå an, att före vinterns inbrott förse de nödlidande länen med säd. Men också då inskränkte sig de direkta understödsåtgärderna från styrelsens sida till anskaffande af något förråd kornutsäde för våren 1863 och af mjöl att användas vid undsättningsarbeten. I öfrigt öfverlemnades allmogens förseende med säd åt den enskilda spekulationen, och styrelsen gaf endast penninglån åt importörerna.

Det är i sanning svårt att förstå, huru någon tvekan kan uppstå, att icke sistnämnde utväg är den enda, som under sådana förhållanden borde anlitas. Visserligen vore det än bättre, om landets trafikanter sjelfva egde kapital nog eller utvägar att ||på annat håll|| förskaffa sig detsamma, så att inga lån från statsverkets sida behöfde komma i fråga. Men då ingen torde vilja ens yttra en förmodan, att förhållandet i detta land är sådant, så synes det, som om man endast hade skäl att glädja sig öfver, att statsverket är i stånd att försträcka de för sädesimporten nödiga medlen. Härom synes dock ingen bekymra sig. Man tager för afgjort, att statsverket med en årsinkomst af 12 till 14 miljoner mark, skall när som helst vara i stånd att försträcka ett tiotal miljoner; och det enda bekymmer, man gör sig, är att uttänka, åt hvem dessa miljoner lämpligast böra lånas.

Det skulle tyckas, som om det vore den klenaste sak i världen, att befolkningens förseende med säd, likasom dess förseende med salt, kaffe och socker m. m., bör vara en affär mellan landets trafikanter och de sädbehöfvande. Hvarifrån trafikanten tager pengar till sin import, borde anses för likgiltigt, likasom hvarmed hans afvärnare liqviderar varan. Likväl är det icke svårt att inse, att der så ske kan ett varubyte är den för båda parterna förmonligaste liqvid. Ingendera parten kan i en tidpunkt, då plötsligen och opåräknadt miljoner gå ur landet, hafva godt om pengar. Får deremot spanmålsförsäljaren för sin spanmål mottaga bondens stock, bräder, tjära, smör m. m., så gör han en dubbel affär, och man kan vara öfvertygad, att han betalar bättre i spanmål än i pengar. Man behöfver icke åberopa erfarenheten från 1862, för att bevisa en så klar sak. Inom året hade spanmålsimportörerna till statsverket återbetalt nära 8 miljoner af till lån erhållna 8 540 000 mark, utan att troligen af allmogen hafva i kontant mottagit ens 20 procent af denna summa; men deremot ökades exporten 1863 med ungefär ■■■■■ miljoner.

Mot denna så fullkomligt rationala utväg att afhjelpa en inträffande spanmålsbrist i landet, sätter man förslaget, att styrelsen skulle låna pengar åt allmogen, för att sätta denna i stånd att köpa spanmål af importören. Äfven Ständerna hafva rekommenderat denna utväg,

Detta är ledsamt nog. Ty med all aktning för Ständerna nödgas man säga att det är mindre väl betänkt.

Ständernas yttrande kan hafva sin förklaring i stundens intryck. Spanmålsimporten 1862 och 1863 uppgick till ett vida högre värde än sagda 8 miljoner. Äfven 1863 gaf i de norra länen dålig skörd. Allmogen förmådde icke lösa all den säd, den behöfde, betala all den kredit derå, densamma erhållit. Den hotades med lagsökningar. Och då om hösten 1863 ny spanmålsimport blef behöflig, ville trafikanterna icke mera åtaga sig densamma ens med penningförskott af statsverket, ty de förutsågo, att de skulle nödgas utkreditera varan utan utsigt att inom året erhålla ens så stor del liqviderad, som under det föregående året. Ty allmogens förmåga att prestera exportvara var minskad, och

äfvén konjunkturen för exporten var sämre. Särskildt hade de stora sågegarne i östra delen af landet under det föregående året mot spanmål köpt så mycket skog och stock, att de hade material för flera års tillverkning. Då man nu under dessa försvarade förhållanden icke ville tillstyrka, att kronan skulle köpa och utkreditera säd, så fann man den enklaste utvägen vara, att statsverket skulle gifva pengar åt allmogen. I en hastig vändning förklarade sig äfvén landtdagens pluralitet för denna åsigt.

10 Skulle denna utväg hafva vidtagits t. ex. 1862, och 8 miljoner mark utlånats åt allmogen, så hade denna väl utan allt bekymmer fått penningar.

Men den säkra följdén deraf hade varit: Att de 8 miljonerna ännu i dag skulle hos låntagarena utestå, och att alltså styrelsen icke haft medel att inlösa obligationerna å den inhemska sväfvande skulden, för hvilket ändamål dessa pengar egentligen voro bestämda.

Att den ansträngning, med hvilken allmogen arbetade, för att kunna tillösa sig säd, till stor del hade bortfallit, och den ökade exporten uteblifvit.

20 Och likväl är det ganska osäkert, huru stor del af dessa pengar skulle verkat till hungernödens afvärjande. Ty afsedt att äfvén kaffe, brännvin m. m. äro lockande artiklar, saknar en stor del af allmogen icke små fordringsegare, hvilka genast ansätta sin gäldenär, om de anta, att denne har några tiotal mark på hand. Förhållandet blir annat, när säden fås ||af köpmännen|| i små partier, för hvarje lass bräder eller tjära, som af köparen medföres. Köpmannen är dessutom en farligare fordringsegare än kronan; och äfvén om han utkrediterar säden emot t. ex. skogsprodukter, som framledes skola levereras, är det icke godt att bedraga honom härpå.

30 Bevis för dessa påståenden lemna erfarenheten. Af åren 1856 och 1857 utgifna spanmålslån utestå ännu ett par tiotusental tunnor. Kronans fordringar för gifven undsättning hafva sedan sommaren 1863 icke minskat utan ökat. Exempel gifves, att kornutsäde, utlånad vid slädföre i Mars, varit förtärdt, när säningstiden instundade. I ett län hafva 6 à 7 tusen tunnor skördadt välgroende korn kunnat bevaras till utsäde endast sålunda, att allmogen deponerat detsamma under försegling och mot depositionstestesten till brödsäde erhållit sämre utländskt korn ur kronomagasinerne.

40 Man kan säga, att lättheten att få lån af kronan verkat förderfligt. I yrkandet finnes någon sanning. Men antingen mer eller mindre lånas, är det en svår sak, att för lånens indrivande låta försälja låntagarens lösegendom; och den stund denna utväg skulle i större skala vidtagas, skulle den otvifvelaktigt framkalla ett skri af ogillande.

Trakter gifves, der respekt för trafikanten såsom fordringsegare icke varit större, än den för kronan, och der allmogen, sedan den erhållit säd på kredit i den ena staden, fört sin exportvara till en annan, utan att med lösöre för densamma betala sin skuld. Men öfverhuvud vill man helst hafva lån af kronan och fruktar för krediten hos trafikanten, emedan den måste honoreras. Allmogen vore därför högligen belåten med det yrkade förfarandet, att statsverket må låna penningar åt 50 densamma, icke åt spanmålsimportören.

Man torde vidare hafva gjort sig redo för, huru sagda utlåning till allmogen borde ske. Skola medlen utminuterar i lån af 20 à 30 mk o. s. v. mot den borgen, som kan erhållas? Man torde vara ense om, att detta vore ungefär liktydigt med att strö pengar på landsvägen. Man anser kanske, att lånen skola gifvas åt församlingarna eller åt undsätt-

ningskomitteerna mot församlingens solidariska ansvarighet. Detta är lätt sagdt, men icke lika lätt utfördt. Det har på sina ställen, förnämligast i Kuopio län, lyckats. Men ingen har ännu erfärit, huru det kommer att gå med betalningen för de dertill oförmögna eller ovilliga bland de enskilda låntagarena. Icke heller är det troligt, att dessa solidariska förbindelser skola oftare förnyas. Förhållandet är, att i största delen af de med missvexten hemsökta länen allmogen alls icke ingår på en sådan ansvarighet. Just der fattigdomen är störst, der lägenheterna är små, der ett större antal jordbrukare måste understöd- 10
das o. s. v. – der kan detta utlåningssätt icke anlitas. Erfarenheten har bevisat det. Kunde det också ske, så är det förlåtligt, att alla, som borga, äfven vilja hafva andel i lånen, hvarigenom dessa upphöra att vara endast understöd för den verkligen nödlidande. Sådant har tyvärr skett äfven vid utlåning af säd mot enskild borgen, och en del af det lånade har af borgenmannen åter utlånats mot ockrereränta. Vid sistnämnda utlåningssätt gifves dock någon möjlighet att förekomma missbruket. Vid lån mot solidarisk ansvarighet kan det icke hindras.

Men den hufvudsakliga invändningen mot hela förfaringssättet är den redan anförda, att låntagarena blifva skyldiga till kronan, icke till spanmålsimportörerna, och derföre icke kunna afbördas sin skuld 20
genom aflåtande af jordbrukets produkter, genom forsling, och dagsverken (t. ex. åt bruks- och sågegare), hvilket deremot sker, då styrelsen ger penninglån åt importörerna.

Härtill kommer, att importörerna icke fått lån till hela importens värde utan t. ex. endast till 66 % å 75 % deraf, hvarföre de sålunda använda statsmedlen åstadkommit större gagn, än om de skulle utgifvits åt de spanmålsbehöfvande.

Dock man bör ännu ihågkomma det redan anförda, att undsättningen åt den besutna allmogen hufvudsakligen består i lån till utsäde. 30

Hvar och en jordbrukare vet, huru osäkert det oftast är, om årets rågvext skall hinna mogna till såningstiden. Finns då intet utsäde i kronomagasinerne, väger frågan: skall sådant införskaffas? från vecka till vecka, ja från dag till dag. När beslut dertill måste fattas, återstår icke lång tid för importens verkställande. Och när en frost, plötsligen gör slut äfven på de bästa förhoppningar, finnes ännu korrtare rådrum dertill. Skola då församlingarne först höras och deras förbindelser infordras eller, der dessa icke till ansvarighet förbinde sig, skuldsedlar insamlas af de enskilda, – hvilka åter derefter skola göra sina requisitioner hos handlandena eller kanske sjelfva vidtaga åtgärder till införskrifvande af den behöfliga säden? Innevarande år har gifvit ett 40
klart bevis för svårigheterna härvid. Ganska få ||i de nordliga länen|| torde vid slutet af Juni haft någon förhoppning, att utsäde skulle fås från åkern – allraminst till vanlig tid, i förra hälften af Augusti. ||I Uleåborgs och Kuopio län besås kärr och sveder redan de första dagarna i månaden.|| I Kuopio län t. ex. begärde församlingarne till utsäde äfven 20 000 tunno>r. I S:t Michels län ansåg Guvernören efter anställda undersökningar en import af 10 000 tunno>r behöflig. Men Juli kom med välsignelserika, varma dagar. Vexten förskonades för froster. Då var man i S:t Michels län nöjd med 145 tunnor och t. ex. i Kuopio (Savolaks andelen af länet) lånades 1 800 tunno>r af begärda 50
och importerade 7 200 tunno>r. Hade nu allmogen i sistnämnda ort fått sädens pris 314 000 mark på hand? – få menar väl, att statsverket genast hade fått tillbaka, hvad som ej behöfdes? Eller om penningarna ännu icke blifvit utdelade, skulle kanske allmogen tvingats att emottaga den nya köpsäden af importören? Ty att han icke borde lemnas att

lida förlusten, lärer man väl finna billigt.

||Förhållandet med importen till detta län är af tidningarne riktigt framställt. Importörerna förbundo sig att leverera ända till 11 000 t<unno>r. Men Guvernören hade förbehållit sig frihet att inom 19 dagar från d<en> 10 Juli bestämma det verkliga behovet och importörerna erbjudit sig att sjelfva behålla, hvad som icke rekvirerades. Sagde 145 t<unno>r rekvirerades på 13:e dagen, den 23 Juli. Men importörerna hade då redan hela beloppet dels i Wiborgs hamn, dels flytande på väg dit.||

10 Med vårutsädet är väl förhållandet något annorlunda. Det måste ||för de norra länen|| anskaffas redan om hösten. Men en nattfrost i slutet af Augusti kan äfven här göra tiden för korrt. Och när lindrigare frost gjort grobarheten osäker, kan utredning om behovet icke fås, förrän långt in på September månad. Sällan kan nå derom vinnes att införskaffa lånehandlingar, än mindre att lemna requisitioner åt allmogens egen omsorg. Ville Styrelsen på förhand öfverlemna åt den att rekvirera sitt behof, med löfte att gifva pengar till betalningen, skulle säkert icke små summor räcka långt till. Nu höres visserligen församlingarna när tiden det medger, angående utsädesbehofvet. Men på det
20 begärda afprutas sedvanligen hälften – någon gång 1/10 delar ungefär.

Att hösten 1862 säd måste införskrifvas äfven till brödföda, är redan nämndt. Årsvexten hade visat sig lofvande, och förrådet i magasinerna hade blifvit utsåldt – alldeles så som ett antal statshushållare vill att alltid skall ske. Kronan skall sälja, då priset är lågt t. ex. för 5 miljoner mark, och när missvexten kommer, skall den åt allmogen utlåna 10 miljoner mark, för att låta den nu införskaffa samma qvartum säd. Hushållningen är förträfflig! Men vill Gud, kommer den aldrig att sättas i verket.

30 Sedan nyss nämnda tid hafva införskrifningarne ||genom styrelsens åtgärd|| på den ena eller den andra vägen icke varit särdeles betydliga. Man har indrifvit så mycken utlånad säd, som utan betryck för allmogen ske kunnat för att åter utlåna densamma. Men då till utsäde duglig säd icke skördats, har den till magasinerna influtna icke heller kunnat till detta behof användas. Tyvärr har icke heller den från Ryssland ehuru under samma namn af riad råg, importerade alltid varit till utsäde duglig,

Nedanstående utvisar omsättningen i magasinerna:

	Mjöl M<atto>r	Råg T<unno>r	Korn	Hafre
40 1862 Dec. lån	19 000	33 000	21 000	—
behållning	3 000	20 000	57 000	2 500
1863 Juli lån	18 000	34 700	77 000	1 200
behållning	6 000	16 800	18 000	1 700
Dec. lån	16 900	63 600	67 600	900
behållning	4 000	17 900	35 700	2 000
1864 Juli lån	18 000	69 000	73 700	1 800
behållning	2 700	23 900	25 000	2 600
Dec. lån	16 000	53 900	63 000	2 000
behållning	2 900	34 000	34 000	2 800

50 Af dessa siffror finnes lätt, att införsel skett endast år 1863 både af råg och korn samt 1864 af ett betydligt parti råg till utsäde. Det förstås, att tillgången ökats äfven genom influtna kronoutskylder, medan åter af förrådet utgått till aflönningar och betydliga belopp till undsättningsarbeten. ||Äfven kontant inbetalning af utsökta lån minskar siffran i magasinets förslagen.|| Behållningens tillväxt i December beror dock hufvudsakligen af inbetalda lån. I Juni detta år utgjorde:

utlåningen 16 000 – 45 000 – 70 000 – 2 500

behållningen: 2 000 – 43 000 – 23 000 – 2 000

Uppskattad i penningar efter det pris varan kostat kronan uppgick utlåningen vid sistnämnda tidpunkt till något öfver 4. miljoner mark. Ofvanstående siffror visa, huru trögt lånen inbetalats. Skulle, nu äfven de penningar, som utlånats åt importörerna, i stället gifvits åt allmogen, och betalning influtit i samma förhållanden som för spannmålslånen, skulle statsverket för närvarande ega en fordran hos allmogen af ungefär 14 000 000 mk eller vida mera, än hvad Hypoteksföreningar i landet utlånat. Det skulle motsvara ett års statsinkomst. ||I allmänna statsfonden d. v. s. Militärfondens inkomster oberäknade||, och man torde så anse, att de, som hafva bekymmer endast för sättet att utlåna, skola finna det helt naturligt, att på tre år års inkomst skall besparas, för att utlånas.

10

Af det utlånade representera egentligen blott de 16 000 mattorna mjöl hvad som åt den besutna allmogen gifvits till brödföda. Det öfriga har gått till utsäde.

Att under de ifrågavarande åren allmogen icke haft utsäde af föregående årets skörd, kan icke väcka förundran. Men det är att beklaga, att förhållandet numera äfven efter goda år är regel. När då årets skörd är sentida eller felslår, så måste styrelsen förskaffa det nödiga utsädet, på hvad sätt än detta kan ske. Det går visst an att underlåta all åtgärd och låta åkrarna förblifva obesädda. Ty det är säkert nog, att trafikanter skola hålla en ganska liten del af behovet allmogen tillhanda. Risken att importera är för stor, ||då ett omslag i väderleken kan göra det importerade utsädet obehöfligt,|| och äfven utkreditering går ingen trafikant gärna in uppå, så länge ännu årets skörd kan af en frostnatt tillintetgöras. ||I Kuopio län importerade trafikanter med förskott af kronan denna vår både kornutsäde och mjöl till brödföda. Delvis utlånas mot församlingarnas solidariska ansvarighet samt mot betalning efter slutad skörd. För dessa lån skall nu den i lånet klena grödan delvis vara sequestrerad. Att de skola kunna betalas ser nog mörkt ut.|| Det låter visst tänka sig att spannmålshandlare skulle uppstå, hvilka inom landet skulle uppköpa spannmål, för att sälja, när behof inträder och priset stiger. Ty man kan föreställa sig allehanda möjligheter. Men ingen skall vara oklok nog att spekulera på försäljning till utsäde. Regeln blifve att köpa om hösten, sälja på våren och sommarn. Men när vårutsäde behöfvast, kan, såsom redan sagdt, ofta icke afgöras ens fyra veckor på förhand. Bevisning torde dock vara bortkastad. Alltså: det beror på ett försök. När utsäde brister, skall styrelsen icke tillgöra det minsta för behovets afhjelpande. Men det är då också billigt, att om fälten förblifva obesädda och alltså intet skördas, Styrelsen icke heller skall vara förpligtad att något tillgöra för afvändande af den hungersnöd, som blir den säkra följd. Om då någon tiotusental individer dö i den hungertyphus, som förut varit missvexternas följeslagare, men som nu efter flera års dåliga skördar uteblifvit – troligen i följd af Styrelsens okloka undsättningsåtgärder, skall väl då en sådan sorglig erfarenhet anses för bevisande? Detta är föga troligt. Man skall ännu säga: Styrelsen har engång för alla afskräckt den enskilda spekulationen. Det fordras att typhuserfarenheten några gånger förnyast, förrän spekulationen kan anse sig säker mot styrelsens förderfliga mellankomst.

20

30

40

50

Vid det nyss sagda förutsattes icke ens, att flera år på hvarandra följande dåliga skördar, skola hafva uttömt jordbrukarens tillgångar. Men det borde vara påtagligt, att, när så olyckligt förhåller sig, den

enskilda spekulationen än mindre än eljest skall inlåta sig på en affär, vid hvilken utsigten att återfå det utlagda kapitalet icke har någon säker gräns. De förslutna åren hafva tillräckligt bevisat, att så förhåller sig, ehuru i en sådan fråga erfarenhetens bevis äro fullkomligt öfverflödiga.

10 Allmogens anmärkta underlåtenhet att bespara rågutsäde för det kommande året, har kanske haft ett stöd i det sätt, på hvilket utlåning ur kronans förråder skett. När lånen får betalas med tunna mot tunna, har jordbrukaren ingen fördel af att spara. Ty han får utsädet äfven i ett missvextår till samma pris som i de rikaste åren. Ett par kappars vext på tunnans är en obetydlighet på det lilla parti, han till utsäde behöfver. Det är hufvudsakligen med afseende härå det förfarande numera blifvit vidtaget, att sådan lemnas till ett i penningar fixerad, vid utlåningstiden på orten gällande pris. Man bör hoppas, att allmogen sålunda skall lära sig inse fördelen af att bespara utsäde af egen skörd. Bestämmas priset noggrannt och fordras betalningen efter slutad skörd, så vinnes härigenom äfven, att den enskilde spekulanten får sin vara såld, åtminstone i jernbredd med kronans och äfven något lättare. Ty en omtänksam jordbrukare köper icke gerna sitt utsäde ur kronans magasin, emedan den till dem lemnade säden ofta är 20 sämre och alltid af en mycket blandad beskaffenhet. ||Det har dessutom särskildt föreskrifvits guvernörerna att undvika konkurrens med trafikanterna och att utlåna endast åt de jordbrukare, som hos dem sakna kredit.|| Dock verkan af den vidtagna reformen kan först i en framtid visa sig.

Ännu återstår vid fråga om undsättningsåtgärderna en sida att betrakta.

30 När skörden i landet felslår, så att import af säd från utlandet måste ske, kan denna säd fås endast mot metalliskt mynt eller mot utländska valutor.

Antingen nu kronan låter importera, eller importen sker för trafikantens räkning med förskott af kronan eller icke, måste Finlands Bank gifva valutorna. I spanmålshandeln gifves nemligen icke kredit, och om den fås, gifves den på ganska korrt tid – möjligen 3 månader. Detta förändrar i sak ingenting. Bankens hela förråd af valuta uppgår icke till mera, än ungefär 18 miljoner mark. Utan att landet komme att sakna cirkulationsmedel, kan deraf ingalunda mera än 4 miljoner aflåtas, d. v. s. cirkulationsmedlet minskas med 5 % ungefär, emedan 3/4 delar af beloppet sedlar måste indragas.

40 Man har vanligen godt om miljonerna. Man säger statsverket skall genom lån i utlandet skaffa valutor att öfverlemnas åt Banken. Så skedde visserligen 1857 och 1862. Men lånen togos för annat behof, det förra i Ryssland för jernvägsbyggnaden, det senare för omsättning af de inhemska lånen. Derföre kunde amortisementslån göras. Men skall så ske vid hvarje missvext endast för spanmålsimportens skuld? Man har då en förträfflig utsigt till statsbankrutt. Det finnes visserligen dem, som säga »statsverket skal förskaffa sig endast ett utländskt kreditiv på två à tre år.» Men kreditivet skall i valutor återbetalas. Valutor åter förmår endast exporthandeln indraga. Man menar då, att handeln skall inom ett par år indraga miljoner i kontant mellangift mellan export och import. Och man ger dervid ännu det goda rådet, att statsverket skall 50 låna pengar åt jordbrukarna, icke åt sädesimportörerna d. v. s. att förtaga allmogen från allt bemödande att med varor betala den anhållna säden! Skulle de 10 miljoner, som 1862 indrogos å det Rothschildska lånet, och som åter utgingo för spanmålsimporten,

sedan dess blifvit ersatta af landets utrikeshandel, så skulle Banken nu innehafva en silfverrikedom, hvilken skulle gjort Hypoteksföreningens deposition för myntreform obehöflig. Men förhållandet är, att Bankens valuta sedan januari 1863 icke alls ökats, om sagde deposition afräknas.

Likaså talar man derom, huru handlandena, om landets förseende med säd skulle öfverlemnas åt dem, utan all försträckning af kronan skulle anstränga sin kredit i utlandet. Villigheten härtill skönjas deraf, att flera af de förmögnaste handlande i landet under alla dessa nödår icke importerat en enda tunna säd. Men detta derhän. Krediten skall med varor eller valuta, Fakta visa, att varorna icke räckt till. Banken skall alltså äfven i detta fall gifva valutan. Och då Banken dertill är oförmögen, skall utländskt statslån upptagas. Detta blir således i hvarje händelse slutet på visan. 10

För hvar och en är det solklart, på hvad sätt denna ruinerande nödvändighet kan användas. Dertill gifves blott en utväg: Att från goda år bespara säd till behofvets stund. Denna utväg är icke sämre derföre, att den tillhör den gammaltestamentliga nationalekonomin. Alla teoretiska invändningar deremot hafva intet att antyda. Det kan hända, att Gud välsignar landet med så många goda skördar, att den möjliga vinsten vid sådans försäljning i et dåligt år icke ersätter ränteförlusten och öfriga kostnader, och förluster å magasineringar. Det i säd vidlagda kapitalet hade användt på annat sätt kunnat gifva 10 procent ränta på ränta och härmed öka nationalvälståndet m. m. Men allt detta har intet att betyda mot den påtagliga sanning, att vid en missvext silfver erfordras till miljoner, att landet icke eger detta silfver, men att då säd är silfver. 20

Ville ett antal trafikanter förbinda sig att hålla i ständigt förråd åtminstone 200 000 tunnor spanmål, att ställa detta förråd, der det sednast behöfves, i de nordliga länen, och att utkreditera varan, då der allmogen saknar förmåga att genast lösa densamma – då kunde styrelsen i de goda åren lägga händerna i kors, sälja den till kronan inflytande säden och endast bespara ett reservkapital, som möjligen kunde under årens lopp uppligga i utländska räntebärande papper, Ty vid en svårare missvext äro 200 000 tunnor otillräckliga, och spanmålshandlandena torde i alla fall icke vilja låna utsäde åt hvarje jordtrampare, än mindre åtaga sig den lösa befolkningen. Styrelsens mellankomst kan derföre i ingen händelse helt och hållet umbäras. Men vinsten för statsverket af detta arrangement vore dock gifvande. 30

Eger landet deremot icke sådana kapitalister, som kunna i spanmål nedlägga 5 å 6 miljoner och bära ränteförlusten å densamma i ett obestämmt antal år – då återstår sannerligen intet annat, än att förvara minst sagda spanmålsförråd i kronans magasin och i sockenmagasinerna. Följes strängt det allaredan vidtagna och påbjudna utlåningssättet, att fixera återbetalningen i pengar efter sädens verkliga pris, skall detta verka äfven till en bättre hushållning i sockenmagasinerna, och då derjemte allmogen genom dyrheten å kronans spanmål förmår att åtminstone spara utsäde från egen åker, kan man hoppas, att förrådet i kronomagasinerna skall efterhand utan våda kunna förminskas. Vid detta förfaringssätt skulle icke heller den enskilde hindras att, om han så vill och kan spekulera i spanmålshandeln. Ty han blir alltid i tillfälle att hålla bättre vara, än kronan, hvilken senare dessutom icke är bestämd till försäljning, utan till understöd för dem som icke kunna köpa och icke ega kredit, så att alltså köparna skulle blifva spekulantens kunder. Man kan visst alltid 40 50

sätta i fråga: skall styrelsen icke gå spekulanten i förväg? Men man bör kunna hafva öfvertygat sig derom, att direkta lån ur kronomagasinerna utgjort en nödfallsutväg. Också hafva åtminstone sedan 1862 magasinerna blifvit försedda efter det trafikanterna blifvit hörda och uppgifvit, huru mycket de varit villiga att importera; såsom också guvernörerna i länen haft sig föreskrifvet, att hvarken sälja eller utlåna då behovet kunnat fyllas af den enskilda spekulationen. Derom vittna också de bemödanden, som gjorts, att förmå trafikanterna till import – bemödanden hvilka ofta förblifvit fåfänga. Statsverket har uppenbarligen intet intresse af spannmålsutlåningen, och guvernörerna och landtstaten skulle säkert prisa den dag lycklig, då de från omsorgen om densamma. Magasinförvaltarna äro de enda, som icke ogerna se, att omsättningen må vara så stor som möjligt. Men på beslutet i detta hänseende hafva de intet inflytande. Tror man verkligen, hvad som ofta påstås, att styrelsepersonalen finner behag i förmynderskap för folket, så borde man dock lätt kunna sluta dertill, att det förmynderskap, hvarom här är fråga, måste vara det mest bekymmersama. I hvarje lands styrelse vore det en den svåraste uppgift att, såsom i Finland skett, år efter år hafva att skydda en tredjedel af landets befolkning mot hungersnöd och att inom tre år för ändamålet – inom tre år använda ett halft års statsinkomst. Det kan sanningsenligt påstås, att man i ganska få länder i Europa vore i stånd till en sådan uppoffring. Men den kan ingenstädes vara för styrelsen angenäm, emedan den måste omöjliggöra icke endast allt slöseri med statens medel, håg härtill finnes, utan äfven hindra allt positivt allmännyttigt användande af desamma. Vid ett humant bedömande borde det kunna förutsättas, att åtgärder för höjande af befolkningens bildning och välstånd äfven för styrelsepersonalen skulle utgöra en angenämare verksamhet, än bekymret för de hungrandes mättande. Det bör derföre icke vara tvifvel underkastadt, att icke styrelsen skall villigt se sig från detta bekymmer befriad. Men förundra sig får man icke, om de goda råd, som här ofvan blifvit granskade, icke kunna erkännas leda till en sådan befrielse || icke ens till bekymrets förlättande ||. Så länge inga klokare utvägar dertill föreslås, torde det derföre medgifvas dem, som inför Monarken || och moraliskt inför nationen ||, bära ansvaret både derför att folket icke må svälta ihjäl, och derför att *** medel må finnas till statsutgifternas betäckande, att || icke lyssna till hvarjehanda förslagsmeningar ||.

Alltså, vill man tala om en spannmålshandel, sådan som den för missvexterna behöfves, skall densamma bestå i spannmålsuppköp inom landet samt i utkreditering, icke blott försäljning. Den skall vidare tillförsäkra landet ett ständigt lager och för detta ändamål disponera ett kapital af minst 8 miljoner. || En fjerdedel af kapitalet är då beräknadt för lagrets förstärkande, när det genom betydligare utkreditering blifvit medtaget. || För en svårare missvext blir en sådan handel på långt när icke tillräcklig. T. ex. 1862 hade ett tre gånger så stort kapital, varit behöfligt. Men styrelsen skulle dock derigenom befrias från åliggandet att träda emellan vid hvarje klen skörd. Hugade spekulanter behöfva endast anmäla sig, för att vara säkra att få ostörda af alla styrelseåtgärder drifva sin rörelse. Vill dertill den allmänna välgörenheten åtaga sig den lösa befolkningen, eller åläggas kommunerna att under alla förhållanden förse densamma med arbete och bröd, så skall man med Guds hjälp väl sällan höra af styrelsens mellankomst i spannmålshandeln. Att denna mellankomst alltid skall uteblifva, bör man icke vänta, huru olycksbringande den än må vara. Ty icke heller något annat land har ännu kommit derhän, att regering-

ens bistånd skulle vid allmänna olyckor kunna umbäras. Och det synes vara mycket osäkert, om det icke anses för ett berättigat anspråk, att styrelsen skall få hushålla med landets medel, att alltid något finnes disponibelt, för sagde ändamål.

420 J. V. SNELLMAN – S. H. ANTELL 18. II 1865

ÅAB, Tjusterbysamlingen

Högtärade Bror!

För två 1/2 månader tillbaka hade jag börjat ett bref, i hvars skrifvande jag afbröts af någon angelägenhet – hvarpå en plötsligt påkommen resa till S:t Petersburg hindrade fortsättningen såsom mycket annat.

Förlåt att jag sålunda och väl äfven af egen förskyllan så länge dröjt att tacka för vänskapsfulla brefvet af den 10 November sist(kedne) år. Min försummelse är så mycket större, som erhållna upplysningar af Herrar Guvernörer äro af så stort, gagn på min plats, och jag mera än någon annan af dem är i behof.

Hufvudsak i det bref, hvarmed Du hade godheten ihågkomma mig, var frågan om dejelever vid Leväis skola. Jag vågar derom icke fälla något afgjordt yttrande. Men jag finner jordbrukschefen af den tanke, att åtgärden icke kan stort gagna, så länge hvarken boskapsfoder eller fähus eller mjölkkrum finnas. Han håller på mejerier såsom de bästa skolor för ändamålet, och begär för dem endast räntefritt lån. För min del förstår jag icke, att ej ladugårdsskötseln m. m. kan läras på kortare tid af en elev, som har godt förstånd, läs- och någon skrifikunnighet samt god vilja. Men saken måste väl läras någonstädes, der den så drifves, att det kan tjena till mönster. Och monne detta kan vara fallet på Leväis? Kunde elever med något understöd sändas t. ex. till Sippola, så hade de något att lära.

Monne också smörhandeln, sådan den i länet af uppköpare bedrifves, kan lära en duglig mjölkhandtering. Det smör, som i Petersburg betalas, är osaltadt, af söt grädde och säljes i små kärl. Handteringen måste drifvas i stort – mycken mjölk på en gång – och i förening med ostberedning. En sådan vara tål stor transportkostnad. T. ex. ända från Björneborg går hela vintern en forä hvarje vecka. Men allt detta synes förutsätta större ladugårdar eller mejerier. På Leväis torde en sådan tillverkning vara omöjlig.

Godt / (respektive) säljaren) / pris för vanligt saltadt smör kunde möjligen fås i utlandet – men ej för gammalt, utan genast aporateradt sommarsmör. Men, härtill fordras hufvudsakligen exportörer, som något förstå, känna afsättningsorterna, kunna beräkna och förskaffa sig förbindelser. Små förbättringar i mjölkens och smörets skötsel verka föga. Stor och jemn afsättning åt entreprenörer, som förstå att rätta priset efter kvaliteten är första vilkor.

Nu till en annan bedräflig sak, spannmålslånen och undsättningsåtgärder.

Under min frånvaro hade uppskof med inbetalningen beviljats Uleåborgs och Vasa län. Jag tillstyrkte detsamma för Kuopio, men reserverade mig. Ty anstånd före bränvinsbränningen för blott några tusen tunnor mera i bränvinspannan. Det hade kunnat ske, att, der seqvester blef nödvändig, lemna anstånd med auktion och sedan med inbetalningen åt dem, som icke bränna,